

חוות דעת מומחה: שח - לא מט

110

קשרי דין | גיליון 1 | ספטמבר 2026

<< עו"ד לורי גייזלר
צילום: סם יצחקוב

שעליו הוא כתב. לא בערך. לא ליד. לא "מבין באופן כללי". מומחיות אמיתית נבחנת בדיוק במקום שבו התיק דורש דיוק.

תחשבו על עסק ליהלומים. על הנייר, אפשר למנות מומחה כלכלי או מעריך שווי. אבל מי שמכיר את התחום יודע שעולם היהלומים אינו דומה לעסק רגיל. יש בו שפה משלו, סיכונים משלו, שיטות תמחור משלו, מלאי שקשה להעריך, קשרים מסחריים, אשראי, סחורה שנמצאת בתנועה ושווי משתנה לפי נתונים שלא כל רואה חשבון או מעריך שווי מכיר. אם המומחה אינו באמת מבין ביהלומים, חוות הדעת עלולה להיראות מקצועית מאוד, אבל לפספס את הדבר החשוב ביותר.

לפני שמקבלים חוות דעת
כמשהו שמכריע את התיק, צריך
לשאול שאלה אחת פשוטה:
האם המומחה שמונה באמת
מומחה בתחום הספציפי שעליו
הוא כתב. לא בערך. לא ליד.
לא "מבין באופן כללי". מומחיות
אמיתית נבחנת בדיוק במקום
שבו התיק דורש דיוק.

אותו דבר יכול לקרות בנדל"ן. שמאי יכול להיות איש מקצוע טוב, אבל לא כל שמאי מבין ביזמות נדל"ן, עסקאות קומבינציה, זכויות בנייה עתידיות, היטלים, סיכונים מסחריים ותזרים של פרויקט. אם המומחה מתייחס לפרויקט יזמי כמו לדירה רגילה, התוצאה עלולה להיות רחוקה מאוד מהמציאות, ומי שמשלם את המחיר הוא האדם שהתיק שלו תלוי בחוות הדעת הזו.

גם בתחום הנחלות יש הבדל עצום בין מומחה שמכיר היטב משקים חקלאיים, זכויות ברשות מקרקעי ישראל, דמי הסכמה, מגבלות העברה

ש רגע שבו נדמה שהמשחק הוכרע: חוות דעת מומחה נוחתת על השולחן, ובתוכה קביעות שעלולות לגעת בילדים, ברכוש, בעסק, בשם הטוב ובעתיד של משפחה שלמה. אלא שגם חוות דעת שנכתבה בסמכותיות וזוכה מטבע הדברים להתייחסות רצינית מצד בית המשפט, אינה אורים ותומים, ובוודאי שאינה פסק הדין. גם השאלה מיהו באמת "מומחה" בתחום הספציפי אינה תמיד חד-משמעית. בחינה של מומחיותו, דרך עבודתו והבסיס שעליו נשענות מסקנותיו עשויה לחשוף סדקים, לשנות את המשקל שיינתן לחוות הדעת ולעיתים אף להפוך את התמונה כולה. חוות הדעת אולי הציבה אתכם ב"שח", אבל את ה"מט" קובע בסופו של דבר בית המשפט.

אתם קוראים שהמומחה קבע שווי לעסק, העריך נכס, בדק מסוגלות הורית, חיווה דעה על ניכור, על נחלה, על חברה משפחתית או על פעילות מסחרית מורכבת. ואז עולה המחשבה הטבעית: אם זה מומחה שבית המשפט מינה, מי בכלל יקשיב לי עכשיו?

וזו בדיוק הטעות שחשוב לא לעשות. חוות דעת מומחה היא מסמך חשוב, לפעמים חשוב מאוד, אבל היא לא פסק דין. היא לא סוף הסיפור. והיא בוודאי לא משהו שצריך לקבל בהכנעה רק משום שהיא נכתבה על ידי מומחה שמונה על ידי בית המשפט.

חשוב להבין את זה פשוט: שופט אינו יכול להיות מומחה בכל תחום. לכן בתי משפט ובתי דין ממנים פסיכולוגים, שמאים, רואי חשבון, אקטוארים, מומחים להערכות שווי, מומחים לנחלות, מומחים לעסקים, מומחים בתחום ילדים ומשפחה ועוד. המומחה אמור לעזור לבית המשפט להבין תחום מקצועי. אבל הוא לא מחליף את בית המשפט, והוא לא מחליף את הזכות שלכם לבדוק אם מה שנכתב עליכם, על העסק שלכם, על הרכוש שלכם או על הילדים שלכם באמת נכון ומבוסס.

לפני שמקבלים חוות דעת כמשהו שמכריע את התיק, צריך לשאול שאלה אחת פשוטה: האם המומחה שמונה באמת מומחה בתחום הספציפי

כל משפט עלול להשפיע על קשר עם ילד, זכות הטיעון היא לא עניין טכני. היא לב ההליך ההוגן.

אני לא מדברת על מצב שבו חוות הדעת פשוט לא מוצאת חן בעינינו. זה לא מספיק. לא כל אכזבה מצדיקה בקשת פסילה. אבל כאשר יש פגם אמיתי, כמו מומחה שאינו מתאים לתחום הספציפי, חוסר ניסיון בנושא המדויק, התעלמות מחומר חשוב, חריגה מהשאלות שהמומחה התבקש לבדוק, יחס לא הוגן, קשר קודם שלא גולה, או מסקנה שנראית כאילו נכתבה לפני שכל התמונה נבחנה, אסור לעורך הדין לשבת בשקט.

לכן האחריות של עורך הדין היא לא רק לקרוא מה כתוב בחוות הדעת, אלא לבדוק מי כתב אותה. מה הניסיון של המומחה בתחום הזה. כמה תיקים דומים הוא עשה בעבר. האם הוא מכיר את הענף שעליו הוא מדבר. האם הוא מבין את השפה המקצועית, את המנגנונים העסקיים, את הרגישויות המשפחתיות או את המציאות המסחרית. מומחה יכול להיות מצוין בתחום אחד, אבל לא מתאים לתיק אחר לגמרי.

נניח שמומחה כותב שילד "מפחד" מאביו, אבל לא ברור על מה זה מבוסס. האם הילד אמר את זה? מתי? באיזו פגישה? האם המומחה בדק מה קורה בבית הספר? האם דיבר עם המחנכת? האם בדק אם יש גורם אחר שמשפיע על הילד? אלה לא שאלות טכניות. אלה שאלות שיכולות לשנות חיים של משפחה שלמה.

או מצב שבו המומחה כותב שהאם "אינה מציבה גבולות", אבל לא ברור אם הוא בדק את שגרת הבית, אם שוחח עם גורמי חינוך, אם ראה את הילד בשני הבתים, או אם הסתפק ברושם מפגישה קצרה. לפעמים מילה אחת בחוות דעת נראית קטנה, אבל כשהיא נכנסת להחלטה שיפוטית היא עלולה להפוך למציאות של שנים.

ולא תמיד הדרך הנכונה היא לרוץ מיד ולבקש פסילה. לעיתים נכון קודם לשאול שאלות הבהרה חדות. במקרים אחרים צריך לבקש לחקור את

שווי של נחלה, לבין מומחה שמביט בנכס כמו בעוד מגרש או בית פרטי. בעיני הלקוח זו אולי נראית "עוד הערכה", אבל בפועל זו יכולה להיות ההבדל בין תוצאה נכונה לבין עיוות של ממש.

ובתיקי משפחה זה רגיש עוד יותר. נניח שהורה אחד טוען שההורה השני מסית את הילדים. המומחה נפגש עם המשפחה, שומע סיפורים, קורא מסמכים ומגיש חוות דעת. אם הוא באמת בדק את הדברים לעומק, צריך להתמודד עם המסקנות ברצינות. אבל אם הוא התבסס בעיקר על דברי צד אחד, לא בדק מסמכים חשובים, לא דיבר עם גורמים מהותיים בחיי הילד או קבע קביעות קשות בלי בסיס ברור, זו כבר לא רק חוות דעת "לא נוחה". זו חוות דעת שצריך לפרק לגורמים.

”לא כל אכזבה מצדיקה בקשת פסילה. אבל כאשר יש פגם אמיתי, כמו מומחה שאינו מתאים לתחום הספציפי, חוסר ניסיון בנושא המדויק, התעלמות מחומר חשוב, חריגה מהשאלות שהמומחה התבקש לבדוק, יחס לא הוגן, קשר קודם שלא גולה, או מסקנה שנראית כאילו נכתבה לפני שכל התמונה נבחנה, אסור לעורך הדין לשבת בשקט.”

דוגמה נוספת: אם הורה אחד מעביר למומחה חומר פרטי, מכתבים, אבחונים או מסמכים שהצד השני כלל לא ראה, והמומחה בונה עליהם את המסקנה שלו, נוצרת בעיה אמיתית. הורה לא יכול להתמודד עם חומר שלא הוצג בפניו. בהליך משפחה, שבו

ויש גם מקרים של חשש לניגוד עניינים. למשל, אם מתברר שהמומחה מכיר את אחד ההורים, עבד בעבר עם אחד מבאי הכוח, או שיש לו קשר מקצועי שלא הובא לידיעת הצדדים מראש. לא כל היכרות מובילה לפסילה, אבל כאשר הקשר עלול לפגוע במראית פני הצדק, צריך להציף אותו מיד ולא לחכות עד אחרי שחוות הדעת כבר מונחת על השולחן.

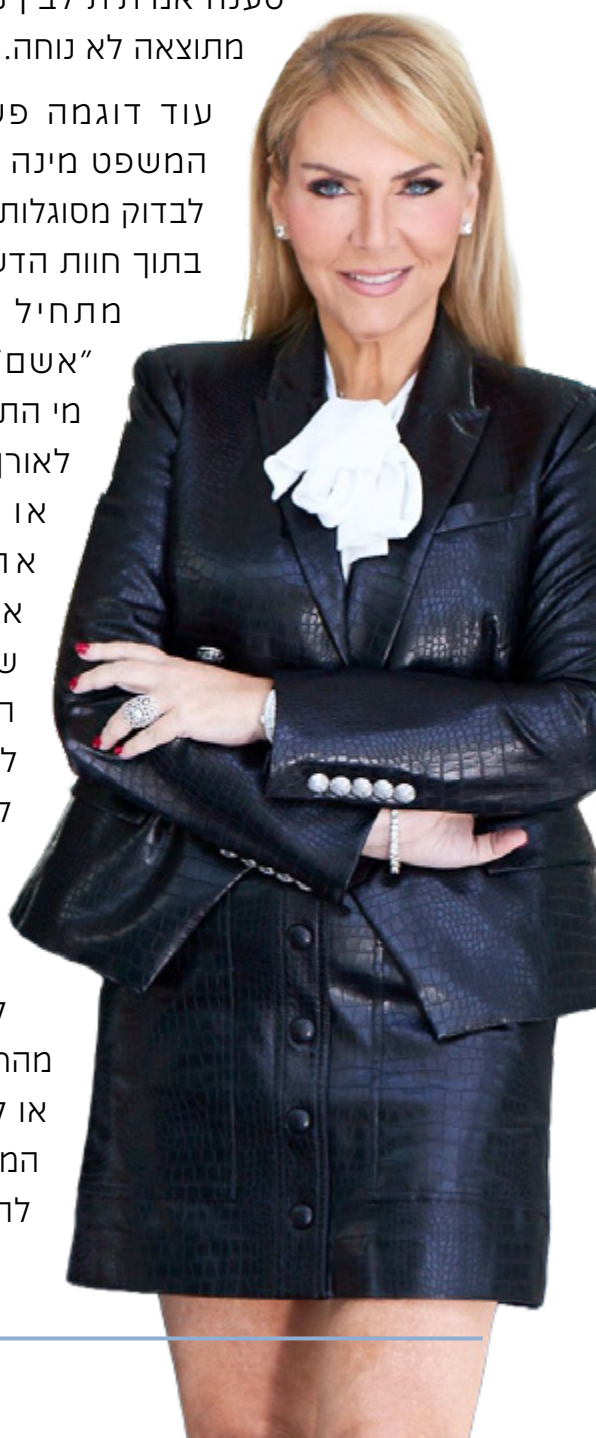
”
בית המשפט מינה מומחה כדי לבדוק מסוגלות הורית, אבל בתוך חוות הדעת המומחה מתחיל לקבוע מי "אשם" בגירושין, מי התנהג לא יפה לאורך הנישואים, או מי מספר את האמת. אלה כבר שאלות שבית המשפט צריך להכריע בהן, לא המומחה. במצב כזה אפשר לבקש להתעלם מהחלקים האלה או לבקש שבית המשפט לא ייתן להם משקל.

זה המסר שאני רוצה שכל אדם יבין: חוות דעת מומחה היא לא קיר שאי אפשר לעבור. לפעמים היא קיר יציב, ואז צריך לדעת להתמודד עם המציאות. אבל לפעמים היא קיר שנראה חזק מבחוץ, ובתוכו יש סדקים. הסדק יכול להיות בחוסר מומחיות ספציפית, בניסיון לא מתאים, בהנחות עבודה שגויות, בהתעלמות ממסמכים, בהבנה חסרה של תחום מסחרי או משפחתי, או בקפיצה מהירה מדי למסקנה. התפקיד של עורך הדין הוא למצוא את הסדקים האלה, להציג אותם לבית המשפט בצורה

המומחה. יש מצבים שבהם צריך להראות לבית המשפט שחלק מסוים בחוות הדעת חורג מהמינוי או לא נשען על בדיקה מספקת. ובמקרים החריגים והקשים באמת, צריך לבקש פסילה של חוות הדעת או של המומחה.

חשוב גם להבין את עניין העיתוי. אם יש סיבה אמיתית לחשוב שהמומחה פסול, צריך להעלות אותה מוקדם ככל האפשר. הורה שמחכה לקבל את חוות הדעת, רואה שהיא לא טובה עבורו, ורק אז נזכר לטעון שהמומחה לא מתאים, עלול להיתקל בחשדנות מוצדקת. בית המשפט יודע להבחין בין טענה אמיתית לבין ניסיון לברוח מתוצאה לא נוחה.

עוד דוגמה פשוטה: בית המשפט מינה מומחה כדי לבדוק מסוגלות הורית, אבל בתוך חוות הדעת המומחה מתחיל לקבוע מי "אשם" בגירושין, מי התנהג לא יפה לאורך הנישואים, או מי מספר את האמת. אלה כבר שאלות שבית המשפט צריך להכריע בהן, לא המומחה. במצב כזה אפשר לבקש להתעלם מהחלקים האלה או לבקש שבית המשפט לא ייתן להם משקל.

חקירה, בקשה להשלמה, בקשה להפחתת משקל, מחיקת חלקים בעייתיים או, במקרים המתאימים, בקשה לפסילה.

בסופו של דבר, זה הסיפור כולו. מומחה מטעם בית המשפט או בית הדין הוא כלי חשוב, אבל הוא לא חסין מביקורת. עורך דין טוב לא נלחם בכל חוות דעת רק מפני שהיא לא נוחה. הוא נלחם כאשר יש סיבה אמיתית להילחם: חוסר התאמה מקצועית, חוסר מומחיות בתחום הספציפי, רשלנות, מסקנות לא מבוססות, התעלמות מחומר, חריגה מהמינוי או התנהלות לא הוגנת. המחויבות של עורך הדין כלפי הלקוח היא להיות שומר הסף שלו. לא להשאיר דברים לכוח האירציה. לא לומר "אין מה לעשות". כי לפעמים יש הרבה מה לעשות, והשאלה היא האם עושים את העבודה מספיק טוב כדי לתקן, לשנות, לצמצם, לבטל או, במקרים קיצוניים, לפסול חוות דעת שאינה מקצועית ואינה ראויה.¹

ברורה, ולהראות למה אסור לקבל את המסקנה כפי שהיא.

זו לא מלחמה לשם מלחמה. זו אחריות. כאשר מדובר בילדים, בקשר של הורה עם ילדיו, בשם טוב, ברכוש, בעסק, בנחלה, בפרויקט נדל"ן או בעתיד כלכלי של משפחה, אסור לקבל מסקנה קשה רק כי היא כתובה במסמך עם הכותרת "חוות דעת מומחה". צריך לבדוק אם היא נכונה. אם היא הוגנת. אם היא מבוססת. ואם המומחה באמת היה האדם המתאים לכתוב אותה.

לכן, אם קיבלתם חוות דעת קשה, אל תיבהלו, אבל גם אל תזלזלו. אל תאמרו לעצמכם "זה מומחה ואין מה לעשות". שבו עם עורך הדין, קראו את חוות הדעת לאט, בדקו מה חסר, מה לא נבדק, האם המומחה מתאים בדיוק לתחום, מה הניסיון שלו, האם הוא כבר עסק בתיקים דומים, איפה יש קפיצה במסקנות, ומה הצעד הנכון: שאלות הבהרה,

עו"ד לורי גייזלר

המשרדים המובילים בתחום התמחותו. לאורך שנות פעילותה צברה ידע משפטי מעמיק וניסיון רב בטיפול בסוגיות מורכבות ורגישות בדיני המשפחה, המהווים ערך מוסף משמעותי עבור לקוחותיה.

עו"ד ומגשרת לורי גייזלר היא מבכירות עורכות הדין בתחום דיני המשפחה והמעמד האישי, ובעלת ניסיון מקצועי של כ-25 שנה. מייסדת ומנהלת משרד עורכי הדין לורי גייזלר, משרד בוטיק הנמנה עם

1 המאמר נכתב על ידי עורכת הדין לורי גייזלר. האמור בו מובא כמידע כללי בלבד, אינו מהווה ייעוץ משפטי ואינו תחליף לקבלת ייעוץ משפטי פרטני בהתאם לנסיבות המקרה.